

3 (Sem-5/CBCS) SKT-HE 1

2024

SANSKRIT

(Honours Elective)

Paper : SKT-HE-5016

(Art of Balanced Living)

Full Marks : 80

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

Answer in Sanskrit/Assamese/English

UNIT—I

(Self-presentation)

(आत्मोपस्थापनम्)

(Marks : 10)

(अङ्काः—10)

1. Answer the following :

1×3=3

निम्नोद्धृतानाम् उत्तराणि प्रदेयानि—

(a) What is 'Self' according to the
Bṛhadāraṇyakopaniṣad?

बृहदारण्यकोपनिषद्दृशा 'आत्मा' कः भवति?

(b) What is मनन?

मननमिति किम्?

(c) What are the two branches of the *Bṛhadāraṇyakoṇiṣad*?

‘बृहदारण्यकोपनिषदः’ द्वे शाखे के?

2. Write a note on श्रवण. 2

श्रवणविषये एका टिप्पणी लेखनीया।

3. Present a short discourse on the *Bṛhadāraṇyakoṇiṣad*. 5

‘बृहदारण्यकोपनिषदः’ विषये एका संक्षिप्ता आलोचना प्रस्तुतव्या।

Or / अथवा

Discuss the importance of the *Bṛhadāraṇyakoṇiṣad* from the philosophical standpoint. 5

दार्शनिकदिशा ‘बृहदारण्यकोपनिषदः’ गुरुत्वमालोचनीयम्।

UNIT—II

(Concentration)

(मनसंयोगः)

(Marks : 40)

(अङ्काः—40)

4. Answer the following questions : 1×4=4

निम्नोद्धृतप्रश्नानाम् उत्तराणि प्रदेयानि—

(a) Who is the composer of the ‘योगसूत्र’?

योगसूत्रस्य रचयिता कः?

(b) What do you mean by the word ‘योग’?

‘योग’-शब्दस्य अर्थः कः?

(c) Name any one of the commentators of the ‘योगसूत्र’ of पतञ्जलि.

पतञ्जलिरचित-योगसूत्रस्य कस्यचन टीकाकारस्य नाम लिखतु।

(d) Which school of philosophy is allied to the योग school of philosophy?

किं नाम दर्शनं योगदर्शनस्य समानतन्त्रमिति?

5. Answer the following in short : 2×3=6

निम्नलिखितानाम् उत्तराणि समासेन प्रदेयानि—

(a) What is ‘अभ्यास’ according to the ‘योगसूत्र’?

योगसूत्रानुसारेण अभ्यासेन किं बुध्यते?

(b) Write the derivative meaning of the word ‘योग’.

‘योग’-शब्दस्य व्युत्पत्तिगत-अर्थः लिख्यताम्।

(c) What is meant by the word ‘निरोध’ as found in the ‘योगसूत्र’?

योगसूत्रमतेन निरोधशब्देन किं सूच्यते?

6. Answer the following : 5×2=10

निम्नलिखितयोः उत्तरे दीयताम्—

(a) Discuss the importance of the ‘योगसूत्र’ of पतञ्जलि.

पतञ्जलिप्रणीतस्य योगसूत्रस्य गुरुत्वं प्रतिपाद्यताम्।

(b) Write briefly about the utility of 'योग' in the modern day context.

आधुनिकप्रेक्षापटे योगस्य उपयोगिताम् अवलम्ब्य संक्षेपेण लिख्यताम्।

7. Answer any two of the following : 10×2=20

निम्नोद्धृतेषु द्वयस्य उत्तरं दीयताम्—

(a) Discuss fully on the concept of 'अष्टाङ्गयोग'.

अष्टाङ्गयोगविषये विस्तृतरूपेण आलोचना प्रस्तुतव्या।

(b) What are the four distinctive means of mental purity? Discuss.

चित्तप्रसादनसम्बद्धोपायचतुष्कं किं भवति? आलोच्यताम्।

(c) Write an exhaustive note on the 'क्रियायोग' as found in the 'योगसूत्र'.

योगसूत्रानुसारं क्रियायोगमधिकृत्य विशदव्याख्यानं प्रस्तूयताम्।

UNIT—III

(Refinement of Behaviour)

(व्यवहारस्य परिशोधनम्)

(Marks : 30)

(अङ्काः—30)

8. Answer the following :

1×3=3

निम्नोद्धृतानाम् उत्तराणि प्रदेयानि—

(a) What is the derivative meaning of the term

'भक्ति'?

'भक्ति'-पदस्य व्युत्पत्तिगत-अर्थः कः?

(b) Who is the listener of the divine words in the 'श्रीमद्भगवद्गीता'?

श्रीमद्भगवद्गीतायां भगवद्वचनस्य श्रोता कोऽस्ति?

(c) To which प्रस्थान amongst the three, does the 'श्रीमद्भगवद्गीता' belong?

प्रस्थानत्रयस्य कस्मिन् भागे 'श्रीमद्भगवद्गीता' अन्तर्भुक्ता अस्ति?

9. Answer any one of the following :

2

अधस्तनयोः एकस्य उत्तरं प्रदेयम्—

(a) Quote a verse from the 'श्रीमद्भगवद्गीता'.

श्रीमद्भगवद्गीतातः श्लोकः उद्धृत्यताम्।

(b) Explain the title of the 'श्रीमद्भगवद्गीता'.

श्रीमद्भगवद्गीतायाः शीर्षकतात्पर्यं व्याख्येयम्।

10. Explain any one of the following :

5

अधस्तनयोः एकस्य व्याख्या करणीया—

(a) कर्मण्येवाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन।

मा कर्मफलहेतुर्भूर्मा ते सङ्गोऽस्त्वकर्मणि ॥

(b) सर्वधर्मान् परित्यज्य मामेकं शरणं ब्रज।

अहं त्वां सर्वपापेभ्यो मोक्षयिष्यामि मा शुचः ॥

11. Answer any two of the following :

10×2=20

अधस्तनेषु द्वयस्य उत्तरं प्रदेयम्—

(a) Write elaborately on the 'कर्मयोग' of the 'श्रीमद्भगवद्गीता'.

श्रीमद्भगवद्गीतायाः कर्मयोगमधिकृत्य विस्तृतरूपेण लिख्यताम्।

(b) Write on the utility of the 'श्रीमद्भगवद्गीता' in human life.

मानवजीवने श्रीमद्भगवद्गीतायाः उपयोगितासम्बन्धे लिख्यताम्।

(c) Write short notes on any two of the following :

अधस्तनेषु द्वयस्य विषये संक्षिप्त टिप्पणी लेखनीया—

ध्यानयोगः ; श्रीकृष्णः ; धनञ्जयः ; भक्तियोगः।

★ ★ ★